

SURİYE'DEN TÜRKİYE'YE GÖÇ'ÜN ETKİLERİ

THE EFFECTS OF MIGRATION FROM SYRIA TO TURKEY

Semra AKKÖZ ÇEVİK¹

ÖZET

Suriye'de yaşanan savaş, tüm Suriye halkını ve özellikle de Suriyeli kadın ve çocukları son derece olumsuz şartlarda yaşamaya mecbur bırakmıştır. Ülkedeki karışıklık ve savaş ortamı, hem ülke içinde, hem de iltica ettikleri ülkelerde Suriye vatandaşları için gittikçe zorlaşan yaşam koşulları sunmaktadır. Kendi ülkelerindeki savaş nedeniyle yetersiz beslenme, temizlik için yeterli su bulamama gibi olumsuz koşulların yanında bir de savaşın psikolojik etkilerinden dolayı sağlık sorunu yaşayan Suriyeli sığınmacılar gittikleri bölgelere de bu sağlık sorunlarını taşımaktadırlar. Sayıları fazla olan Suriyeli sığınmacılar sağlık kurumlarının yükünü artırmış, sağlık insan gücü yetersiz kalmış bunun yanında dil engeli, sağlık sigortasına sahip olunmaması gibi nedenlerle sağlık kuruluşuna başvurulmaması bu insanların sağlığını olumsuz etkilemiştir. Özellikle koruyucu hizmetler aksamış, bu durumdan kadın ve çocuklar daha fazla etkilenmişlerdir.

Bu derlemede, savaş nedeni ile Suriye'den Türkiye'ye göçün özellikle kadın sağlığı ve çocuk sağlığına etkileri üzerinde durulmuştur.

Anahtar kelimeler: Göç, sağlık, kadın sağlığı, Suriyeli mülteciler

ABSTRACT

War in Syria, the Syrian people and especially all Syrian women and children are forced to live in extremely adverse conditions. Confusion in the country and the climate of war, both within the country and also offers increasingly difficult living conditions for Syrian nationals in their country of asylum.

In addition to adverse conditions, such as an inability to find enough water for cleaning, malnutrition because of the war in their country, the Syrian refugees living health problems because of the psychological effects of war are carrying these health problems where they go. Number of Syrian refugees has increased more than the burden of health care, health human resources were inadequate besides the language barrier, not apply to the health care provider, not owned health insurance adversely affected the health of these people. Particularly preventive services were disrupted, women and children have been affected more by this situation. In this review, the migration from Syria to Turkey in particular has focused on its effects on women's health and child health.

Key words: Migration, health, Women's health, Syrian refugees

¹ Yrd.Doç.Dr. Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti, Suriyelileri, özellikle sınır kentlerinde açtığı barınma merkezlerinde yüksek standartlarda misafir etmek için yoğun emek ve para harcamaktadır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin (BMMYK) 21 Nisan 2014 tarihli verilerine göre; Suriye iç savaşında kendi ülkesini terk ederek Türkiye, Irak, Lübnan, Ürdün ve Mısır'a yerleşen 2.704.812 Suriyeli nüfusun yüzde 50'sinden fazlasını kadınlar ve çocuklar oluşturmaktadır (1). Haziran 2013'ten günümüze kadar barınma merkezlerinde bulunan Suriyeli misafir sayısı yatay bir seyirle de olsa artmaya devam etmiştir. 19 Nisan 2014 itibariyle 221.442 Suriyeli misafir 10 ilde bulunan 22 barınma merkezinde hayatlarını devam ettirmektedir. Kamplar dışında en yüksek sayıda Suriyelinin yaşadığı şehir 330 bin kişi ile İstanbul'dur. İstanbul'dan sonra 253 bin kişi ile Gaziantep (KD:220,000 K: 33,222), 240 bin kişi ile Şanlıurfa, 204 bin kişi ile Hatay gelmektedir. Kilis 86 bin, Mardin 78 bin, Adana 61 bin ve Kahramanmaraş 60 bin Suriyeliye ev sahipliği yapmaktadır. Türkiye'nin 11 ilinde ise 10 ile 50 bin arası Suriyeli yaşamaktadır. Gaziantep'te 19 Nisan 2014 tarihi itibariyle dört adet barınma merkezi bulunmaktadır. İslâhiye, Karkamış ve Nizip 1 çadır kentleri ile Nizip 2 konteyner kentinde toplamda 33.950 Suriyeli bulunmaktadır. İlki 24 Mart 2012'de açılan bu barınma merkezlerinde, 5.346 çadır ve 1.000 konteyner, Suriyeli sığınmacıların kullanımına sunulmuştur. Gaziantep'te, Mart 2012'de 227 olan Suriyeli sayısı bir yıllık süreç içerisinde 30 bin rakamına ulaşmış ve Nisan 2013'ten günümüze kadar yatay bir artışla 34 bine yaklaşmıştır (2, 3).

I. Türkiye'deki Suriyelilerin Durumu

Gerek kamplarda yaşayan gerekse kamp dışında yaşayan Suriyeli sığınmacılar genç bir grup olmalarına ilaveten, çoğunlukla çalışma çağında ve sağlam vücutlu kişilerden oluşmaktadır. Hem erkek hem de kadınlarda en yoğun yaş grubu 19-54 yaş grubudur. Bunu 0-12 yaş grubu izlemektedir. En az

misafirin bulunduğu yaş grubu ise 55 yaş ve üzeridir (4).

Mültecilerin %75'inden fazlasını çocuk ve kadınlar oluşturmakta ve büyük çoğunluğu kamplar dışında zor koşullar altında yaşamlarını sürdürmektedir. Suriyeliler iyi bir yaşam sürmekten ziyade; güvenlik, beslenme, barınma, sağlık gibi temel ihtiyaçlarını karşılama arayışındadır (5). Türk tabipler birliğinin raporuna göre Sadece kamplarda bugüne kadar 6.051 doğum gerçekleşmiş olup, toplam gerçekleşen poliklinik hizmeti sayısı 1.5 milyonu aşmaktadır (6).

Suriye'deki çatışma nedeniyle kadınlar, tutuklanmadan yakınlarını kaybetmeye, fiziksel ve ekonomik sıkıntılardan cinsiyete dayalı şiddete kadar pek çok zorlukla karşılaşmış ve karşılaşmaya devam etmektedirler. Özellikle genç kızlar şiddet, eğitimin aksamaması, erken yaşta evlilik ve gebelik gibi çeşitli risklerle yüz yüze kalmaktadırlar (1). Türkiye'deki Suriyelilerin % 53'ünden fazlası 18 yaş altındaki çocuk ve gençlerden, % 75'ten fazlası ise özel koruma ihtiyacı içinde bulunan çocuk ve kadınlardan oluşmaktadır (4).

Gaziantep'te Kamplarda yaşayan Kadın Suriyeli sığınmacıların % 40'ı kamp dışında yaşayan kadınların ise % 44'ü 19-54 yaş grubundadır (2, 7). Kamp dışında yaşayan Suriyeli kadınların çalışma oranı % 7,3'tür (7). Kamplarda yaşayanlara gıda, barınma, sağlık, eğitim yardımı yapılmakta kamp dışındakilere ise kayıt yaptırmaları halinde sağlık ve ilaçlara ücretsiz erişim hakkı sağlanmaktadır. Kamp dışı yaşayan Suriyelilerin oranı % 85 olup konaklama problemleri yaşamaktadırlar. Birkaç ailenin birleşip aynı evi kiralaması, kira için fazla ücret ödenmesi bu problemlerden bazılarıdır (7- 9).

II. Suriyeli Sığınmacıların Ülke Sağlıkına Etkileri

Kendi ülkelerindeki savaş nedeniyle yetersiz beslenme, temizlik için yeterli su bulamama gibi olumsuz koşulların yanında bir de savaşın psikolojik etkilerinden dolayı

sağlık sorunu yaşayan Suriyeli sığınmacılar gittikleri bölgelere de bu sağlık sorunlarını taşımaktadırlar. Suriyeli sığınmacılar sağlık kurumlarının yükünü artırmakta ve sağlık insan gücünü yetersiz kılmaktadır. Bunun yanında dil engeli, sağlık sigortasına sahip olunmaması gibi nedenlerle sağlık kuruluşuna başvurulmaması bu insanların sağlığını olumsuz etkilemektedir. Özellikle koruyucu hizmetler aksamış, bu durumdan kadın ve çocuklar daha fazla etkilenmişlerdir. Orsamın 2015 raporuna göre Türkiye 'de görülmeyen hastalıklar ve çocuk felci sınır illerinde görülmeye başlanmış, bu kapsamda 0-5 yaş arası çocuklara çocuk felci aşısı yapılmıştır. Yine bu raporda kızamık ve şark çıbanı gibi hastalıkların yeniden görülmeye başladığı, 2013 yılında kızamık vakasının en fazla yaşandığı ilin Gaziantep olduğu belirtilmektedir (9).

Usak'ın raporunda Mültecilerin yüzde 82,4'ünün çatışmalardan dolayı ciddi psikolojik travma yaşadığı ancak şu an iyi olduğu, kamplardaki çocukların yüzde 54,9'unun psikolojik rehabilitasyon hizmeti aldığı belirtilmektedir (10).

Mazlumder'in (2014) raporuna göre Suriyeli sığınmacı kadınlar sığınmacıların genel yaşam koşullarının neden olduğu sağlık sorunlarının yanı sıra kadın olmanın getirdiği ek sorunlarla da baş etmek durumunda kalıyor. Yabancı bir ülkede hiç bilmedikleri bir sağlık sistemiyle karşılaşan sığınmacılar çok zorunlu olmadıkça sağlık hizmetlerinden faydalanmıyor. Bu nedenle özellikle kamp dışında yaşayan sığınmacılarda hamile kadınların gebelik takibi, çocukların aşılanması gibi koruyucu ve önleyici sağlık hizmetlerinden faydalanma oranı çok düşük. Rapor için yapılan görüşmeler kapsamında görüşülen iki hamile sığınmacı kadın gebelik takibi yaptırmadıklarını belirtmişlerdir. Raporda doğumu ev koşullarında gerçekleştiren sığınmacı kadınlar olduğu da belirtiliyor (11).

Türk Tabipler Birliğinin raporunda sağlık hizmetlerine erişememe ile ilgili görüşmelerde farklı nedenler saptanmıştır. Bunlar; nereye ve nasıl başvurulacağının

bilinmemesi, ücretsiz olduğunun bilinmemesi, kayıtlı olmama, dil sorunu, ücretli olması, ilaçlara para ödenmesi gibi nedenlerdir (6). Türk tabipler birliğinin raporunda hastanede doğum yapan Suriyeli kadın bebeğinin ilk aşısının hastanede yapıldığını ondan sonraki aşlarının yapılmadığını belirtmiştir. Bu kadın ve daha birçok kadın aile hekiminin ne olduğu, nasıl başvurulacağı konusunda bilgi sahibi olmadığı ve Türkçe konuşmadığı için hizmetten yararlanamamaktadır (6).

Orsam 2015 raporuna göre Türkiye genelinde kamplardan hastanelere 500.000 hasta nakledilmiş, Türkiye'de ameliyat edilen hasta sayısı 200.000'i aşmış ve 35.000 Suriyeli doğumu gerçekleştirmiştir. Yine bu raporda sınır illerindeki devlet hastanelerinde toplam hizmetin % 30 ile % 40'ı Suriyelilere verildiği belirtilmektedir (9). Ayrıca Suriye'deki savaşta yaralanan yaralıların tedavileri de bu hastanelerde yapılmaktadır. Bu nedenle sınır illerindeki devlet hastanelerinde hem fiziki koşullar bakımından hem de sağlık çalışanı bakımından kapasite sorunu yaşanmaktadır. Bu sınır illerinden biri de Kilis'tir. Korkmaz'ın belirttiğine göre Kilis Devlet Hastanesinde çalışan hemşirelerin ağır iş yükünü azaltmak için Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneler Birliği tarafından bir uygulama başlatılmıştır. Bu uygulamada geçici görevlendirmelerle hemşire, ebe, sağlık memuru, hekim, anestezi teknikeri, acil ve ilk yardım elemanı gibi sağlık çalışanı görevlendirilmiştir (12).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye gelmesiyle ortaya çıkan en önemli sorunlardan biri sağlık sorunudur. Savaş nedeniyle yiyecek, su, elektrik, yakacak ve tıbbi malzeme gibi temel gereksinimlere ulaşamayan yüz binlerce insan; açlık, hastalık ve yoksulluk içerisinde yaşam mücadelesi vermektedir. Kendi topraklarında iç savaş nedeniyle, yetersiz beslenme, temizlik için gerekli su ve arındırıcı ürünlere erişememe gibi nedenlerle ciddi sağlık sorunları yaşanmış ve ülkemize misafir

olarak kabul edildiklerinde bu hastalıkları da beraberlerinde getirmişlerdir. Ancak giderek artan sayıları ile kabul edilen Suriyeli sığınmacıların sağlık bakımları için, yeterli sağlık kuruluşu ve insan gücünün olmaması, dil engeli ile karşılaşmaları, sağlık sigortasına sahip olmamaları, sosyal ve psikolojik stres gibi faktörler, sığınmacıların sağlık sorunlarını olumsuz etkilediği kadar buldukları toplumun sağlığını da olumsuz etkilemektedir (7). Bu olumsuzlukları gidermek için özellikle koruyucu sağlık hizmetlerinin yeniden yapılandırılması gerekmektedir.

- ✓ Aile sağlığı merkezleri Suriyeli sığınmacılara yönelik aşılama ve bağışıklama hizmetlerini yaygınlaştırmalıdır
- ✓ Sağlık kurumlarına artan talebi karşılamak üzere geçici sağlık personeli görevlendirilebilir
- ✓ Sağlık kurumlarında var olan tercüman sayısı artırılabilir

KAYNAKLAR

1. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. Türkiye'deki Suriyeli Kadınlar. Ankara 2014.ss: 7-80. <https://www.afad.gov.tr/Dokuman/TR/80-20140529154110-turkiye'deki-suriyeli-kadınlar,-2014.pdf>. Erişim: 15.01.2015
2. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. Suriye'den Türkiye'ye nüfus hareketleri kardeş topraklarındaki misafirlik. Ankara 2014.ss:1-152. <https://www.afad.gov.tr/Dokuman/TR/79-20150209111636-webformatisuriyedenurkiyeyenufushareketleri.pdf>. Erişim: 15.01.2015
3. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar. Ankara 2013.ss:14-55. https://www.afad.gov.tr/Dokuman/TR/60-2013123015491-syrian-refugees-in-turkey-2013_baski_30.12.2013_tr.pdf. Erişim: 15.01.2015
4. Erdoğan M. Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum. HUGO 2014. <http://www.hugo.hacettepe.edu.tr/HUGO-RAPOR-TurkiyedekiSuriyeliler.pdf>. Erişim: 21.01.2015
5. Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi. Suriye'ye Komşu Ülkelerde Suriyeli Mültecilerin Durumu: Bulgular, Sonuçlar ve Öneriler. Orsam Rapor No: 189,Ankara 2014. http://www.orsam.org.tr/tr/trUploads/Yazilar/Dosyalar/2014424_orsam%20rapor%20189tur.pdf. Erişim: 03.06.2015
6. Zencir M, Davas A. Suriyeli Sığınmacılar ve Sağlık Hizmetleri Raporu. Türk Tabipleri Birliği Yayınları, Birinci Baskı, Ocak 2014, Ankara. <https://www.ttb.org.tr/kutuphane/siginmacirpr.pdf>. Erişim: 22.01.2015
7. Gaziantep Kent Konseyi Yürütme Kurulu. Gaziantep'te Yaşayan Suriyeli Misafirlere İlişkin Rapor: Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Aralık, 2014. <http://www.gaziantepkentkonseyi.org.tr/dosyalar/gaz%c4%b0antep%20kent%20konsey%c4%b0%20%20sur%c4%b0%20rapor.pdf>. Erişim: 22.01.2015

8. Demirel S. Türkiye'de Geçici Koruma Statüsüyle Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Harcamaların Güvenlik Ekonomisi Açısından Değerlendirilmesi. Avrasya Strateji Dergisi 4(1): 095-128.
9. Orhan O, Gündoğar S. S. Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri. Orsam Rapor No: 195, 1-40.Ocak 2015. <http://www.orsam.org.tr/raporgoster.aspx?ID=5276>. Erişim: 22.01.2015
10. Güçer M, Karaca S, Dinçer B. Sınırlar Arasında Yaşam Savaşı Suriyeli Mülteciler Alan Araştırması. Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Mayıs 2013, USAK Rapor no: 13-04.ss:7-61.
11. http://www.usak.org.tr/images_upload/files/suriyeli%20m%C3%BClteciler%20film%20nete.pdf. Erişim:03.06.2015.
12. Mazlumder. Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Kadın Sığınmacılar Raporu. Mayıs 2014. <http://panel.stgm.org.tr/vera/app/var/files/m/a/mazlumder-kamp-disinda-yasayan-suriyeli-kadin-siginmacilar-raporu.pdf>. Erişim: 22.01.2015
13. Korkmaz AÇ. Sığınmacıların Sağlık ve Hemşirelik Hizmetlerine Yaratdığı Sorunlar. Sağlık ve hemşirelik yönetim dergisi 2014;1(1):37-42. doi:10.5222/SHYD.2014.037